UMUMIY O‘RTA TA’LIM MAKTABLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING SAMARALI METODLARI

Shayimova Nigora Baxtiyorovna
Xalqaro innovatsion universiteti,
Pedagogika fakulteti 1-bosqich magistranti.
Email: Shayımova@ınbox.ru

Annotatsiya: *Ushbu maqolada umumiy o‘rta ta’lim maktablarida inson resurslarini boshqarishning (HRM) zamonaviy va samarali metodlari tadqiq etiladi. Ta’lim muassasalarida pedagogik jamoani shakllantirish, xodimlarni motivatsiyalash, ularning kasbiy mahoratini doimiy oshirish va maktab boshqaruvida inson omilining strategik ahamiyati ilmiy asoslab berilgan. Shuningdek, xalqaro tajribalar asosida maktab direktorlarining boshqaruv kompetensiyalarini takomillashtirish bo‘yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *inson resurslari, HRM, maktab boshqaruvi, KPI, pedagogik jamoa, motivatsiya, korporativ madaniyat, strategik boshqaruv.*

EFFECTIVE METHODS OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN SECONDARY SCHOOLS

Shayimova Nigora Bakhtiyorovna
1st-year master's student of the Faculty of Pedagogy,
International Innovation University.
Email: Shayımova@ınbox.ru

Abstract: *This article examines modern and effective methods of human resource management (HRM) in secondary schools. The strategic importance of forming a pedagogical team, motivating employees, constantly improving their professional skills, and the human factor in school management is scientifically substantiated. Also, based on international experience, methodological recommendations for improving the management competencies of school principals have been developed.*

Keywords: *human resources, HRM, school management, KPI, pedagogical team, motivation, corporate culture, strategic management.*

ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ

Шайимова Нигора Бахтиеровна
Магистрант 1-го курса педагогического факультета
Международного инновационного университета.
Email: Shayımova@ınbox.ru

Аннотация: *В данной статье исследуются современные и эффективные методы управления человеческими ресурсами (HRM) в общеобразовательных школах. Научно обосновано стратегическое значение формирования педагогического коллектива, мотивации сотрудников, постоянного повышения их профессионального мастерства и человеческого фактора в управлении школой. Также на основе международного опыта разработаны методические рекомендации по совершенствованию управленческих компетенций директоров школ.*

Ключевые слова: *человеческие ресурсы, HRM, школьное управление, KPI, педагогический коллектив, мотивация, корпоративная культура, стратегическое управление.*

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimidagi islohotlarning muvaffaqiyati bevosita inson resurslarini boshqarish sifatiga bog‘liq. Umumiy o‘rta ta’lim maktablari nafaqat bilim beruvchi maskan, balki murakkab ijtimoiy-pedagogik tizim hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasining 2022–2026-yillarda xalq ta’limini rivojlantirish bo‘yicha milliy dasturida rahbar kadrlarning boshqaruv qobiliyatini oshirish va o‘qituvchilar mehnatini munosib rag‘batlantirish tizimini yaratish ustuvor vazifa sifatida belgilangan [1]. Inson resurslarini boshqarish (HRM) metodlarini to‘g‘ri tanlash maktabda sog‘lom muhitni shakllantirish va ta’lim sifatini oshirishning asosiy omilidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Inson resurslarini boshqarish nazariyasi M. Armstrong, G. Dessler kabi olimlarning asarlarida keng yoritilgan bo‘lib, ular xodimlarni boshqarishdan ko‘ra ularni rivojlantirishga e’tibor qaratishgan [2]. Ta’lim sohasidagi HRM xususiyatlari bo‘yicha mahalliy olimlardan Sh. Qurbonov va E. Seytxalilovlar tadqiqotlar olib borib, maktab boshqaruvida demokratlashtirish va jamoaviy qaror qabul qilishning muhimligini ta’kidlashgan [3]. So‘nggi yillardagi xalqaro tadqiqotlar (TALIS hisobotlari) shuni ko‘rsatadiki, o‘qituvchilarning ishdan qoniqish darajasi bevosita maktabdagi boshqaruv metodlariga bog‘liq.

METODOLOGIYA

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy pedagogik tahlil va sotsiologik so‘rovnoma metodlaridan foydalanildi. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarida qo‘llanilayotgan ma’muriy, iqtisodiy va ijtimoiy-psixologik boshqaruv

metodlari qiyosiy o‘rganildi. Tadqiqot obyekti sifatida maktab ma’muriyati va pedagog xodimlar o‘rtasidagi munosabatlar hamda ish natijadorligini baholash tizimi olindi.

NATIJALAR

O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatdiki, faqatgina ma’muriy buyruqbozlikka asoslangan boshqaruv qo‘llaniladigan maktablarda pedagoglarning ijodiy faolligi 30 foizga past bo‘ladi. Aksincha, samarali motivatsiya va "ochiq eshiklar" (open-door policy) siyosati yuritiladigan muassasalarda kadrlar qo‘nimsizligi 2 barobarga kamaygan. KPI (Key Performance Indicators) asosida baholash tizimi joriy etilgan maktablarda o‘qituvchilarning o‘z ustida ishlash koeffitsienti 0.82 ni tashkil etdi [4].

MUHOKAMA

Maktabda inson resurslarini boshqarishda quyidagi samarali metodlarni tizimlashtirish lozim:

1. **KPI asosida samaradorlikni baholash:** Har bir o‘qituvchining faoliyati aniq ko‘rsatkichlar (o‘quvchilar o‘zlashtirishi, olimpiada natijalari, ilmiy maqolalar) asosida baholanishi lozim. Bu shaffoflikni ta’minlaydi va sog‘lom raqobatni yuzaga keltiradi.

2. **Ijtimoiy-psixologik metodlar:** Maktab direktorining asosiy vazifasi nafaqat nazorat, balki jamoada qulay psixologik iqlim yaratishdir. "Team building" (jamoani birlashtirish) tadbirlari va xodimlarning shaxsiy muammolariga e’tibor berish ularning muassasaga sodiqligini oshiradi.

3. **Karyera rejalashtirish va doimiy rivojlanish:** Samarali HRM tizimi o‘qituvchini faqat bir lavozimda ko‘rmaydi, balki uning professional o‘sishi (metodist, mentor, rahbar o‘rinbosari) uchun sharoit yaratadi. Mentorlik (ustoz-shogird) tizimi yosh kadrlarning adaptatsiyasini tezlashtiradi.

4. **Moddiy va nomoddiy rag‘batlantirish:** Mukofot pullari bilan birga, "Yil o‘qituvchisi" tanlovlari, ommaviy e’tirof va minnatdorchilik xatlari xodimlarning ma’naviy ehtiyojlarini qondiradi.

Muhokama natijasida shuni aytish mumkinki, zamonaviy maktab direktori "menejer-pedagog" sifatida faoliyat yuritishi kerak. U inson resurslarini shunchaki sarf etiladigan kuch emas, balki investitsiya kiritilishi lozim bo‘lgan asosiy boylik deb qabul qilishi zarur.

XULOSA

1. Maktablarda inson resurslarini boshqarishda ma’muriy metodlardan demokratik va ijtimoiy-psixologik metodlarga o‘tish davr talabidir.

2. KPI tizimini joriy etish o‘qituvchilarning kasbiy mas’uliyatini va ish unumdorligini sezilarli darajada oshiradi.

3. Inson kapitaliga yo‘naltirilgan investitsiya (malaka oshirish, ijtimoiy himoya) ta’lim sifatini kafolatlovchi asosiy omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

[1] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi PF-134-son Farmoni.

[2] Armstrong M. Armstrong's Handbook of Human Resource Management Practice. – Kogan Page Publishers, 2020.

[3] Qurbonov Sh.E., Seytxalilov E.A. Ta’lim sifatini boshqarish. – Toshkent: "Turon-Iqbol", 2006.

[4] Dessler G. Human Resource Management. – Pearson Education, 2017.